

Broj: 02-05-36380-15/16
Sarajevo, 19.01.2017. godine

Na osnovu člana 26. i 28. stav (4) Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", br. 36/14 – Novi prečišćeni tekst i 37/14 - Ispravka), a u vezi sa Zaključkom Vlade Kantona Sarajevo broj: 02-05-2254-9.2/16 od 28.01.2016. godine, Vlada Kantona Sarajevo je na **69.** sjednici, održanoj **19.01.2017.** godine, donijela

Z A K L J U Č A K

- Prihvata se Informacija o aktivnostima na realizaciji mjera na prevenciji maloljetničkog prijestupništva i eliminaciji uzroka koji do istog dovode.

Informacija je sastavni dio ovog Zaključka.

- Informacija iz tačke 1. ovog Zaključka dostavlja se Skupštini Kantona Sarajevo, informativno.

P R E M I J E R

Elmedin Konaković

Dostaviti:

- Predsjedavajuća Skupštine Kantona Sarajevo
- Skupština Kantona Sarajevo
- Premijer Kantona Sarajevo
- Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo
- Ministarstvo za obrazovanje nauku i mlade Kantona Sarajevo
- Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo
- Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo,
- Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo
- Ministarstvo pravde i uprave Kantona Sarajevo
- Predsjednica Radne grupe za realizaciju mjera na prevenciji maloljetničkog prijestupništva (putem Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo)
- Evidencija
- Arhiva

web: <http://vlada.ks.gov.ba>
e-mail: vlada@vlada.ks.gov.ba
Tel: + 387 (0) 33 562-068, 562-070
Fax: + 387 (0) 33 562-211
Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1

INFORMACIJA

o aktivnostima na realizaciji mjera na prevenciji maloljetničkog prijestupništva i eliminaciji uzroka koji do istog dovode

Uvod

Cilj ove informacije je kontinuirano upoznavanje Vlade i Skupštine Kantona Sarajevo o aktivnostima na realizaciji mjera na prevenciji maloljetničkog prijestupništva i eliminaciji uzroka koji do istog dovode, a saglasno Zaklučku Vlade Kantona Sarajevo broj: 02-05-2254-9.2/16 od 28.01.2016.godine.

Na osnovu navedenog Zaklučka Vlade Kantona Sarajevo, ministrica za rad, socijalnu politiku raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo je, Rješenjem broj: 13/01-02-05-2254-9-2/16 od 15.02.2016. godine, imenovala Radnu grupu za realizaciju mjera za prevenciju maloljetničkog prijestupništva i eliminaciju uzroka koji do istog dovode, u koju su, pored predstavnika Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo, imenovani predstavnici javnih ustanova iz oblasti rada i socijalne zaštite na području Kantona Sarajevo, i to: JU "Kantonalni centar za socijalni rad", KJU "Disciplinski centar za maloljetnike", KJU "Porodično savjetovalište", KJU Dom za djecu bez roditeljskog staranja, JU Terapijska zajednica - Kampus Kantona Sarajevo i JU "Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo" Sarajevo. Zadatak Radne grupe je provođenje mjera za prevenciju maloljetničkog prijestupništva i eliminaciju uzroka koji do istog dovode.

Aktivnosti na realizaciji mjera

Radna grupa za realizaciju mjera na prevenciji maloljetničkog prijestupništva i eliminaciji uzroka koji do istog dovode je sačinila Plan realizacije mjera koje se odnose na:

- poduzimanje aktivnosti na praćenju dosljedne primjene odredaba Porodičnog zakona u dijelu koji se odnosi na poduzimanje potrebnih mjera radi zaštite prava i najboljeg interesa djeteta,
- pružanje podrške roditeljima u ostvarivanju njihovih prava i dužnosti,
- obezbjeđenje kadrovskih kapaciteta u javnim ustanovama iz oblasti socijalne zaštite,
- obezbjeđenje pretpostavki za primjenu odgojnih preporuka,
- planiranje i obezbjeđenje finansijskih sredstava za sticanje certifikata medijatora za izvršenje odgojnih preporuka i
- izvršenje izrečene sankcije upućivanja u ustanovu za osposobljavanje i liječenje.

U periodu od 01.04.2016. do 01.12.2016. godine Radna grupa je analizirala aktivnosti koje su potrebne za provođenje usvojenih mjera, a koje svaka ustanova pojedinačno može realizirati u okviru postojećih kadrovskih i finansijskih kapaciteta i u skladu s nadležnostima. Analizirajući potrebne aktivnosti za realizaciju mjera Radna grupa je akcenat stavila na nadležnosti ustanova socijalne zaštite koje proizilaze iz odredaba:

- Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku u Federaciji Bosne i Hercegovine,
- Uredbe o primjeni odgojnih preporuka prema maloljetnicima ("Službene novine Federacije BiH", broj: 11/15),

- Akcionog plana za prevenciju maloljetničkog prijestupništva i rad sa maloljetnicima u sukobu sa zakonom 2014. – 2016. godina u odnosu na nova zakonska rješenja.

Analizirane su i odredbe: Porodičnog zakona Federacije BiH, Zakona o zaštiti od nasilja u porodici Federacije BiH, Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom Federacije BiH i Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom - Prečišćen tekst Kantona Sarajevo u odnosu na nadležnosti i mogućnosti preventivnog djelovanja ustanova socijalne zaštite u oblasti maloljetničkog prijestupništva.

Radna grupa je u sagledavanju trenutnog stanja u oblasti maloljetničkog prijestupništva, analizirala i dosadašnje postupanje ustanova socijalne zaštite u skladu sa važećim zakonskim i podzakonskim aktima, strategijama i akcionim planovima, nastojeći da mapira propuste i nedosljednost u njihovoj primjeni, način na koji su u strategijama i akcionim planovima utvrđivane aktivnosti, koliko su planirane aktivnosti bile nerealne/realne, neprovodive/provodive, šta je uzrokovalo njihovu neprovodivost, da li su bile prethodno obezbjeđene pretpostavke za njihovu primjenu, koliko je izostanak indikatora praćenja za njihovu realizaciju uticao na objektivnu procjenu ostvarivanja utvrđenih aktivnosti i objektivnu procjenu stanja u ovoj oblasti.

Kroz analizu dobijenih rezultata, Radna grupa je sačinila jedinstven Plan realizacije mjera za prevenciju maloljetničkog prijestupništva i eliminaciju uzroka koji do istog dovode. U Planu aktivnosti definisana je ciljna grupa koja će biti obuhvaćena, generalni i specifični ciljevi koji se žele postići, aktivnosti koje će se provoditi u cilju realizacije mjera. U Planu, a na temelju analize identificirani su: nosioci aktivnosti, subjekti koji mogu biti podrška u realizaciji aktivnosti, rizici koji mogu biti prepreka za realizaciju istih, očekivani rezultati, rokovi u kojima će se aktivnosti realizirati, sredstva potrebna za realizaciju aktivnosti i indikatori praćenja čijom identifikacijom su obezbjeđeni mjerljivi pokazatelji uspješnosti realizacije svake aktivnosti pojedinačno kako na nivou ustanova socijalne zaštite, tako i na nivou resornog Ministarstva. Planom su definisane i zajedničke aktivnosti ustanova kao i pitanja koja ustanove nisu u mogućnosti svojim kapacitetima realizirati bez podrške drugih subjekata i Vlade Kantona Sarajevo.

Paralelno sa identifikacijom aktivnosti predstavnici Radne grupe su radili na uspostavi formalnih i neformalnih mehanizama za njihovu realizaciju.

Pregled aktivnosti po mjerama iz Plana

Mjera 1. Plana - Poduzeti aktivnosti na praćenju dosljedne primjene odredaba Porodičnog zakona u dijelu koji se odnosi na poduzimanje potrebnih mjera radi zaštite prava i najboljeg interesa djeteta

a) JU "Kantonalni centar za socijalni rad" je od usvajanja Plana realizacije mjera za prevenciju maloljetničkog prijestupništva i eliminaciju uzroka koji do istog dovode pa do 01.12.2016. godine započeo sa provođenjem aktivnosti čiji je nosilac prema Planu aktivnosti i to na način da paralelno sa redovnim poslovima koje provodi u skladu sa važećim

zakonskim i podzakonskim aktima, putem službi socijalne zaštite općina poduzima radnje na provođenju posebnog Programa aktivnosti koji je donesen na nivou Centra.

Prema Programu aktivnosti Centra, za potrebu realizacije Mjere 1. iz Plana aktivnosti identificirani su po općinskim službama socijalne zaštite zaposlenici koji će:

- raditi individualni tretman sa djecom i roditeljima,
- organizovati i voditi porodične konferencije (uključivanje u rad na rješavanju problema djece i osoba koje se identificiraju kao ključne osobe u radu na rješavanju problema djeteta - npr. majka, učitelj, ljekar, komšija ...),
- organizovati i voditi grupe roditelja i djece (grupni rad sa roditeljima i djecom).

Identificirani zaposlenici čine grupu zaduženu za realizaciju Programa, po općinskim službama socijalne zaštite. Grupa zadužena za realizaciju Programa aktivnosti Centra u dosadašnjem periodu je:

- na temelju postojećih evidencija mapirala djecu u riziku sa kojom je potrebno raditi,
- intervjuirala djecu i roditelje djece i na temelju izraženih želja utvrdila koji je oblik tretmana (individualni, grupni ili porodične konferencije) za djecu, odnosno roditelje djece najprihvatljiviji,
- uspostavila evidencije roditelja i djece za: individualni tretman, grupni tretman i za porodične konferencije,
- mapirala djecu i roditelje djece koji su prilikom intervjuiranja odbili uključivanje u bilo koji vid ponuđenih aktivnosti, bez obzira što su prepoznati kao porodice u riziku.

Za djecu i roditelje djece koji su odbili uključivanje u bilo koji model rada koji ima za cilj njihovo osnaživanje i zajednički rad na otklanjanju uzroka koji mogu dovesti do društveno neprihvatljivog ponašanja, provodit će se posebne aktivnosti i sačinjavati odvojena evidencija po općinskim službama socijalne zaštite.

U cilju kontinuiranog i pravovremennog otkrivanja nove djece u riziku, identificiranja njihovih problema i blagovremenog uključivanja u aktivnosti predviđene Mjerom 1. održan je sastanak sa Aktivom socijalnih radnika u predškolskom, osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju. Na sastanku kome su prisustvovali socijalni radnici zaposleni u obrazovnim institucijama (školama i predškolskim ustanovama) u Kantonu Sarajevo, doneseni su zaključci koji se najdirektnije tiču uključivanja Aktiva socijalnih radnika zaposlenih u obrazovnim institucijama u realizaciju aktivnosti predviđenih Programom Centra.

Radi osnaživanja zaposlenika Centra za rad u grupama, pripremljene su i realizirane pokazne radionice koje zaposlenici primjenjuju u radu sa roditeljima i djecom.

Općinske službe socijalne zaštite izradile su Individualne Planove zaštite za svu evidentiranu djecu u riziku. U planovima je posebna pažnja posvećena evidentiranju kontakata stručnih radnika službi sa:

- djecom i njihovim roditeljima,
- institucijama čije usluge koriste roditelji i djeca (škole, domovi zdravlja/Centri za mentalno zdravlje, NVO), te

- institucijama čiji kapaciteti se koriste za aktivnosti usmjerenе na trenutno zbrinjavanje djece, psihosocijalnu podršku djeci, edukativni rad sa djecom (Porodično savjetovalište, Sigurna kuća, Dom za djecu bez roditeljskog staranja, Disciplinski centar ..).

U individualnim planovima zaštite ostavljen je prostor za evidentiranje informacija o:

- broju individualnih tretmana djece, provedenim aktivnostima na motivaciji roditelja i djece za njihovo uključivanje u Programe koji se realiziraju u Centru/općinskim službama socijalne zaštite,

- drugim osobama i institucijama uključenim u pružanje podrške djeci i njihovim roditeljima,

- interesu i participaciji roditelja i djece u individualnom i grupnom tretmanu, te u realizaciji porodičnih konferenciјa i promjena u ponašanju roditelja i djece uzrokovanih uticajem grupe, individualnog tretmana ili porodičnih konferenciјa.

U periodu od 01.04.2016. godine do 01.12.2016. godine individualno je tretirano 147 djece u riziku i djece sa izraženim društveno neprihvatljivim ponašanjem. Psiholozi, pedagozi i socijalni radnici su sa navedenim brojem djece realizirali:

- 370 individualnih tretmana,
- 50 grupnih tretmana,
- 7 porodičnih konferenciјa,
- 90 posjeta porodicama,
- 36 porodičnih tretmana.

Posebnu podršku stručnim radnicima Centra/općinskih službi socijalne zaštite, u realizaciji grupnog rada sa djecom pružile su NVO "Fondacija lokalne demokratije" i "Narko Ne".

Evidentno je u ovom periodu i jače uvezivanje Centra/općinskih službi socijalne zaštite i drugih subjekata koji rade sa djecom: škola, centara za mentalno zdravlje i policijskih uprava. Kao ilustracija inteziviranja saradnje navodimo primjer općine Ilijadža u kojoj je uspostavljen Tim za aktivnosti na prevenciji maloljetničke delinkvencije koji čine: predstavnik Centra/Službe socijalne zaštite, predstavnik srednjih škola sa područja ove općine, predstavnik policijske Uprave i Centra za mentalno zdravlje.

b) KJU „Porodično savjetovalište“ usluge savjetodavno-terapeutskog rada u periodu 01.04.2016. do 01.12.2016. godine dobilo je 466 korisnika sa kojima je realizirano ukupno 1.803 seansi. Cilj savjetodavno-terapeutskog rada podrazumjevalo je iniciranje promjena u disfunkcionalne porodične sisteme i smanjenje simptoma, čiji je nositelj u porodici najčešće dijete. Ovakvi procesi doprinose podizanju stepena funkcionalnosti unutarporodičnih odnosa, u najboljem su interesu djeteta i predstavljaju mjeru prevencije maloljetničkog prijestupništva.

c) KJU „Dom za djecu bez roditeljskog staranja“ - U cilju prikupljanja informacija o mogućem broju djece u riziku, odnosno djece koja ispoljavaju eventualno preddelinkventno ponašanje kao i djece koja imaju poteskoće u razvoju, grupa univerzitetskih profesora uradila je istraživanje temeljeno na 11 najznačajnijih obilježja koja upućuju na prisustvo rizika faktora kod djece. Oblasti koje su obuhvaćene odnosile su se na sljedeće: poteskoće u učenju i ponašanju djeteta u školi, procjena na odnos sa vršnjacima, roditeljski nadzor, procjena

odnosa roditelj/staratelj/dijete, faktor odnosa djeteta i nastavnika/učitelja, nošenje djeteta sa problemima i lokus kontrole, procjena socijalne tjeskobe, indikatori mogućeg depresivno-anksioznog ponašanja, moguće hiperaktivno ponašanje djeteta, indikatori agresivnog i destruktivnog ponašanja, predvidivi indikatori prestupničkog ponašanja. Od ukupno 55 ispitanika njih 34 pokazuje teškoće u učenju i ponašanju, od čega 21 dijete ima jako izražene teškoće; 28 djece od ukupno 55 ima izražene poteškoće u nošenju sa problemima i lokusom kontrole, od čega 11 ima jako izražene teskoće: depresivno-anksiozno ponašanje zabilježeno kod 21 ispitanika, od čega njih 11 ima jako izražene poteskoće; hiperaktivno ponašanje evidentirano kod 25 djece od čega 12 djece ima jako izražene indikatore hiperaktivnog ponasanja; 22 djece pokazuje indikatore agresivnog i destruktivnog ponasanja, od čega 15 djece ima jako izražene indikatore agresivnosti; indikatori prestupničkog ponašanja izraženi samo kod 2 ispitanika.

U periodu od 01.04.2016. godine do 01.12.2016. godine, Dom na realizaciji Mjera predviđenih Planom poduzima slijedeće: 30 stručnih radnika Doma svakodnevno provodi odgojne mjere u cilju sprječavanja neželjenih oblika ponašanja, na način da prati školsko postignuće, te ponašanje sa vršnjacima kako u Domu tako i u školi;

organizira:

- zajedničke sastanke na kojima se razmatra aktuelna problematika,
- radno-okupacionu terapiju u saradnji sa NVO sektorom u BiH, u cilju kreiranja zanimljivih i atraktivnih sadržaja koji će maksimalno okupirati mlade,
- različite psihosocijalne radionice koje se provode u sklopu redovnih aktivnosti u Domu, koje imaju za cilj da se preventivno djeluje na neželjene posljedice i uzroke maloljetničke delinkvencije. Okupiranost mlađih dobro osmišljenim, zanimljivim, zdravim i konstruktivnim aktivnostima najbolja je prevencija prestupništva;

realizira:

- projekte (Psihosocijalna podrška djeci u saradnji sa JU Dom zdravlja Centar, Projekat „Dječija verzija polise o dječjoj zaštiti“ u saradnji sa NVO Hope and homes for children, Projekat „Stariji brat, starija sestra“ i „Follow up“ u saradnji sa NVO „Narko Ne“...) što doprinosi jačanju socijalnih vještina, vještina kontrole emocija, jačanje drugarskih veza, podstrek u samopouzdanju,
- postavljanje nadzornih kamera u i oko objekta, čime je povećana bezbjednost djece (potreba za postavljanjem nadzornih kamera uočena je prije donošenja plana aktivnosti).

d) U JU Terapijska zajednica – Kampus Kantona Sarajevo su od 01.04.2016 do 01.12.2016. godine na tretman primljena tri maloljetna korisnika sa evidentnim problemom zloupotrebe psihoaktivnih supstanci. Korisnike je na tretman u JU Terapijska zajednica – Kampus Kantona Sarajevo uputio Centar/službe socijalne zaštite. Dva korisnika su napustila samovoljno tretman, dok se sa jednim korisnikom kontinuirano provodi proces oporavka.

e) KJU „Disciplinski centar za maloljetnike“ je u svim slučajevima u kojima je u skladu sa članom 147. Porodičnog zakona FBiH, Centar/nadležne službe socijalne zaštite cijenio da uslijed odsutnosti, spriječenosti ili nesposobnosti staranja roditelja o djetetu (njegovim pravima i najboljim interesima) postoji potreba za smještajem djeteta, sa ili bez pristanka roditelja, KJU „Disciplinski centar za maloljetnike“ je pružio smještaj, brigu, čuvanje i odgoj djeći.

U situacijama kada se radilo o povredi djetetovih prava, naročito nasilju, zlostavljanju, spolnim zloupotrebama i zanemarivanju djeteta u skladu sa članom 150. ovog zakona, obavještavan je pravovremeno Centar/nadležne službe socijalne zaštite, radi poduzimanja daljih mjera na obavještavanju Tužilaštva i Suda radi procesuiranja počinjoca, te zaštite djeteta.

Mjera 2. Plana – Pružiti podršku roditeljima u ostvarivanju njihovih prava i dužnosti

a) KJU "Porodično savjetovalište" u okviru realizacije aktivnosti predviđenih Mjerom 2. Plana, održalo je radionice, tribine i interaktivna predavanja za djecu i roditelje djece osnovnih i srednjih kao i za profesionalce uključenih škola. Tako je u periodu 01.04.2016. do 01.12.2016. godine realizovano:

- 12 radionica na kojima je tematski obrađeno nasilje i načini njegovog sprječavanja za 42 učenika dvije srednje škole i to: Srednje mašinske tehničke škole i Srednje škole za saobraćaj i komunikacije.

- 22 radionice i interaktivna predavanja čiji je cilj bio jačanje saradnje između porodice i škole, a sve u pravcu prevencije društveno neprihvatljivog ponašanja. Ovim aktivnostima je prisustvovalo 517 roditelja i učenika. Teme koje su obrađene ovim aktivnostima su "Adolescencija-roditelji kao podrška"; „Odnos porodice i škole“; „Nasilje među vršnjacima“; „Radionice za učenike - Rješavanje sukoba“; "Radionica za učenike - Interkulturnost“; „Radionice za učenike - Kreativan možeš biti ti“. Škole u kojima su realizovane navedene aktivnosti su: OŠ „Grbavica 1“; „Srednja škola metalkih zanimanja“; J.U. Srednja muzička škola; Srednja mašinska škola; JU „Četvrti gimnazija“; OŠ „Mehmed - beg Kapetanović Ljubušak“ i JU „Srednja građevinska - geodetska škola“.

- 10 interaktivnih tribina za roditelje s ciljem prepoznavanja rizičnih faktora u porodici, osnaživanja zaštitnih faktora porodice, te preveniranja nepoželjnih oblika ponašanja kod djece. U tribinama je učestvovalo 279 roditelja djece iz 9 osnovnih škola i to: OŠ „Sokolje“, JU „Deseta osnovna škola“, JU „Treća osnovna škola“, OŠ „Kovačići“, OŠ „Hasan Kaimija“, OŠ „Vrhbosna“, OŠ „Edhem Mulabdić“, OŠ „Avdo Smajlović“ i OŠ „Aleksa Šantić“. Teme tribina bile su slijedeće: „Odnos porodice i škole“, „Vršnjačko nasilje“ i „Konzumerizam i utjecaj na porodicu“.

- 11 interaktivnih predavanja za 404 profesionalaca (nastavnici, profesori, psiholzi, pedagozi, socijalni radnici) iz 11 osnovnih i srednjih škola i to: OŠ Vrhbosna“, OŠ „Aleksa Šantić“, OŠ „Kovačići“, JU „Treća gimnazija“, OŠ „Grbavica 1“, OŠ „Safvet-beg Bašagić“, „Gazi Husrev-begova medresa“, JU „Srednja ugostiteljsko-turistička škola“, „Srednja škola metalkih zanimanja“, JU „Treća gimnazija“, Katolički školski centar „Sv. Josip“ i OŠ „Grbavica 1“, Teme predavanja bile su: „Komunikacija - odnos učenik-nastavnik“; „Odnos porodice i škole“, „Stres kod nastavnika“ i „Vršnjačko nasilje“.

b) Javna ustanova Terapijska zajednica – Kampus Kantona Sarajevo je kontinuirano realizirala edukativne radionice za roditelje i djecu u osnovnim i srednjim školama na području Kantona Sarajevo.

Cilj radionica bio je prevencija zloupotrebe i ovisnosti o psihoaktivnim supstancama kroz razvijanje životnih vještina i jačanje ličnih zaštitnih faktora kod učenika i učenica u školama na području Kantona Sarajevo primjenjujući koncept vršnjačke edukacije. Tim za

prevenciju ovisnosti Javne ustanove Terapijska zajednica - Kampus Kantona Sarajevo je pružao podršku školama da integriraju preventivne aktivnosti u odgojno - obrazovni proces tokom cijele školske godine.

U prvoj fazi planiranih aktivnosti odabrane su četiri osnovne škole u kojima je realiziran projekat vršnjačke edukacije. Odabrane su slijedeće škole: OŠ „Isak Samokovlja“, OŠ „Silvije Strahimir Kranjčević“, OŠ „Sokolje“ i OŠ „Velešićki heroji“.

Zatim su organizovani treninzi za vršnjačke edukatore iz svake škole. Treninzi su održavani u kontinuitetu u toku 2016. godine. Na treningu su se obrađivale slijedeće teme: obrazovanje vršnjaka – teorija i praksa, pristupi prevencije ovisnosti, rad u malim grupama i facilitacija, komunikacija i interpersonalni odnosi, donošenje odluka, asertivnost, izgradnja samosvijesti i vještine nošenja sa emocijama i stresom. Vršnjački edukatori su podijeljeni u timove, a svaki tim je odabrao jednu temu na koju će pripremiti radionicu. Vršnjački edukatori su dobili edukativni materijal koji su koristili prilikom pripremanja radionica u svojim školama.

Na poziv pedagoga organizovan je i trening za vršnjačke edukatore iz slijedećih srednjih škola: Katolički školski centar – Opća realna gimnazija, Prva bošnjačka gimnazija i Srednja muzička škola. Trening je održan u Katoličkom školskom centru – Općoj realnoj gimnaziji, a pedagozi iz srednjih škola su preuzele obavezu da prate realizaciju aktivnosti.

Nakon treninga Tim za prevenciju je kroz redovan monitoring i superviziju pratio implementaciju radionica u školama koje su organizovali vršnjački edukatori na časovima odjeljenskih zajednica. Jednom mjesечно, a po potrebi i češće, Tim za prevenciju iz Kampusa je u školama organizovao sastanke sa vršnjačkim edukatorima i školskim osobljem koje je uključeno u realizaciju projekta.

Učenici - vršnjački edukatori su tokom treninga izabrali teme radionica za koje su smatrali da će njihovim vršnjacima biti korisne. Teme se biraju u skladu sa osnovnim ciljem realizacije planiranih aktivnosti koji se odnosi na jačanje kapaciteta i izgradnju životnih vještina kod djece i mladih. Učenici su pripremili radionice uz pomoć i podršku Tima za prevenciju iz Kampusa i koordinatora u školama. U svakoj školi su organizirane ogledne radionice na kojima su sudjelovali predstavnici Tima za prevenciju ovisnosti iz naše Ustanove.

Teme radionica u osnovnim školama su bile slijedeće: „Slobodno vrijeme“, „Prevencija ovisnosti – Kako reći: „Ne““, „Komunikacija“, „Zloupotreba supstanci/nargila, cigarete, alkohol i marihuana“, „Kako odoliti pritisku vršnjaka“, „Uzroci ovisnosti“, „Ponašanje u razredu“, „Loše navike i ovisnost“, „Tumačenje emocija u komunikaciji“, „Vršnjačko nasilje i socijalna isključenost“, „Problemi s vršnjacima“ i „Psihoaktivne supstance i ovisničko ponašanje“.

Učenici su radionice održavali u periodu mart-juni 2016. godine. Radionice su održavane za učenike od VI – IX razreda.

Organizirani su redovni sastanci i održavan je kontakt sa koordinatorima projektnih aktivnosti u školama.

U projektu je učestvovalo 44 učenika i učenica osnovnih škola koji su educirani da budu vršnjački edukatori.

Osim realizacije projektnih aktivnosti u navedenim školama, Tim za prevenciju ovisnosti Javne ustanove Terapijska zajednica - Kampus Kantona Sarajevo je sarađivao i sa drugim osnovnim i srednjim školama koje su iskazale potrebu za aktivnostima. Saradnja se ogledala kroz organiziranje radionica za učenike, predavanja za roditelje učenika i prosvjetne radnike.

Tim za prevenciju ovisnosti je realizirao još 40 edukativnih radionica za učenike u

slijedećim školama:

- Srednja građevinsko-geodetska škola – 7 radionica za učenike I i II razreda (Teme: „Promocija zdravih stilova življenja i prevencija ovisnosti“),
- Srednja mašinska-tehnička škola – 7 radionica za učenike I i II razreda (Tema: “Kako reći - NE”, „Emocije i ponašanja u prevenciji ovisnosti“),
- Srednja škola metalkih zanimanja – 3 radionice za učenike I razreda (Tema: “Kako reći – NE”),
- Poslovno-komercijalna i trgovačka škola – 10 radionica za učenike I - IV razreda (Teme: „Društveno poželjni obrasci ponašanja i razvijanje socijalnih vještina“, „Tolerancija i prihvatanje različitosti“, „Zdravim životnim stilovima protiv zloupotrebe psihoaktivnih supstanci“, „Riziko i zaštitni faktori“),
- Prva bošnjačka gimnazija – održana radionica za članove sekcije za prevenciju ovisnosti na temu: “Kako se ponašati u rizičnim situacijama” i predavanje za učenike I razreda na temu: „Uzroci i posljedice ovisnosti – primjeri iz prakse“,
- Četvrta gimnazija – 5 radionica za učenike I razreda (Teme: „Emocije i ponašanja – važan faktor u prevenciji ovisnosti“, „Kako se ponašati u rizičnim situacijama“),
- OŠ „Alija Nametak“ – 6 radionica za učenike VII razreda (Teme: „Uvažavanje svojih i tuđih potreba“, „Kako reći – „Ne““),
- OŠ „Mehmed beg Kapetanović Ljubušak“ – 1 radionica za učenike IX razreda na temu: „Kako reći – Ne““ u saradnji sa KJU „Porodično savjetovalište“,

U OŠ „Isak Samokovlija“ održana je radionica za roditelje na temu „Pozitivne navike u izgrađivanju odnosa sa djecom“.

Četvrta gimnazija - predavanje za roditelje učenika I razreda.

OŠ „Mehmed beg Kapetanović Ljubušak“ – predavanje za roditelje u saradnji sa JU „Porodičnim savjetovalištem“.

Katolički školski centar – Opća realna gimnazija - predavanje za roditelje i učenike.

Aktivnost

Stručni seminari za prosvjetne radnike i školsko stručno osoblje

Održano je i 6 predavanja za nastavike i stručno osoblje u slijedećim školama:

- Četvrta gimnazija - predavanje za Nastavničko vijeće,
- Srednja škola metalkih zanimanja - predavanje za Nastavničko vijeće,
- Srednja mašinska-tehnička škola - predavanje za Nastavničko vijeće,
- OŠ „Alija Nametak“ – predavanje za Nastavničko vijeće,
- OŠ „Velešićki heroji“ - predavanje za Nastavničko vijeće,
- Četvrta osnovna škola Hrasnica - predavanje za Nastavničko vijeće.

c) KJU „Disciplinski centar za maloljetnike“ - U slučajevima kad Centar/službe socijalne zaštite uoči da postoje propusti u staranju o djetu i procijeni da je neophodno pružiti podršku roditeljima radi zaštite najboljeg interesa djeteta (savladavanju njihovih socijalnih, materijalnih i osobnih prilika), u pružanje podrške uključuje Službu za zbrinjavanje djece u stanju potrebe koja djeluje u sastavu KJU „Disciplinski centar za maloljetnike“. Služba za zbrinjavanje djece u stanju potrebe pruža materijalnu i emocionalnu podršku djeci koja su izložena rizicima, kao i individualni preventivni tretman djeci i maloljetnicima kod kojih je detektovan problem u ponašajnom segmentu, uslijed zloupotrebe psihoaktivnih supstanci, alkohola, skitnje, prosjačenja, nasilja i drugih oblika asocijalnog ponašanja.

U okviru realizacije aktivnosti predviđenih ovom mjerom Plana, KJU „Disciplinski centar za maloljetnike“ održao je radionice, predavanja i stručna predavanja. Realizovane su 64 radionice za učenike osnovnih škola na području Kantona Sarajevo, zatim 111 predavanja za učenike srednjih škola na području Kantona Sarajevo, kao i 4 stručna predavanja za roditelje učenika srednjih škola i 1 predavanje za nastavničko vijeće Srednje medicinske škole Bjelave.

Održano je 6 okruglih stolova sa stručnim saradnicima osnovnih i srednjih škola Kantona Sarajevo, s ciljem unaprijeđenja međusobne saradnje, te poboljšanja kvaliteta rada sa djecom koja iskazuju neprihvatljivo ponašanje u okviru škole.

Mjera 3. Plana - Obezbeđenje kadrovskih kapaciteta u javnim ustanovama iz oblasti socijalne zaštite

U toku je realizacija mjere “Obezbeđenje kadrovskih kapaciteta u javnim ustanovama iz oblasti socijalne zaštite”. Vlada Kantona Sarajevo je usvojila Program sufinansiranja zapošljavanja “100+” kroz koji će u javne ustanove iz oblasti rada i socijalne politike, u osnovne i srednje škole biti uposleno 100 izvršilaca visokoobrazovanih i stručnih kadrova (diplomirani socijalni radnici, diplomirani pedagozi, diplomirani psiholozi i diplomirani pedagozi – psiholozi), koji imaju najmanje 12. mjeseci rada u struci, a u cilju preventivnog djelovanja i spriječavanja maloljetničke delinkvencije. Zaključno sa 01.12.2016. godine angažovano je 65 izvršilaca.

Angažman navedenih kadrova vrši se sufinanasiranjem od strane JU "Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo" Sarajevo.

Ovom mjerom obezbjeđuju se kadrovski kapaciteti u javnim ustanovama socijalne zaštite.

Mjera 4. Plana – Obezbeđenje prepostavki za primjenu odgojnih preporuka

U narednom periodu Radna grupa za praćenje i provođenje utvrđenih mjeru koju, saglasno Zaključku Vlade Kantona Sarajevo broj: 02-05-2254-9.2/16 od 28.01.2016. godine čine predstavnici: Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo, Ministarstva za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo, Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo, Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo, Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo i Ministarstva pravde Kantona Sarajevo, poduzet će aktivnosti na obezbjeđenju prepostavki za primjenu odgojne preporuke, rad bez naknade u humanitarnim organizacijama ili poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja u komunalnim javnim preduzećima Kantona Sarajevo, nevladinim organizacijama i ustanovama socijalne zaštite.

Radna grupa može pristupiti realizaciji ove mjeru tek nakon što na snagu stupi Pravilnik o utvrđivanju općih kriterija za izbor odgovarajućih preduzeća, ustanova ili organizacija u javnom i društvenom sektoru u kojima će se provoditi odgojne preporuke izrečene maloljetnicima, koji donosi federalni ministar rada i socijalne politike.

Mjera 5. Plana – Planiranje i obezbjeđenje finansijskih sredstava za sticanje certifikata medijatora za izvršenje odgojnih preporuka

Ovom mjerom se planira obezbjeđenje finansijskih sredstava za sticanje certifikata medijatora za izvršenje odgojnih preporuka. Trenutno nije moguće poduzimati aktivnosti na realizaciji ove mjerne. Realizacija ove mjerne aktualizirat će se kad se za istu obezbjede potrebna finansijska sredstva (u Budžetu Kantona Sarajevo za 2017. godinu).

Mjera 6. Plana – Izvršenje izrečene sankcije upućivanja u ustanovu za ospozobljavanje i liječenje

Mjera 6. je realizirana u cijelosti stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 38/16), kojim je propisano da će se u Javnoj ustanovi Terapijska zajednica – Kampus Kantona Sarajevo formirati nova organizaciona jedinica u kojoj će se izvršavati odgojna mjera upućivanja u ustanovu za liječenje i ospozobljavanje (do 18 godine, a najduže do 23 godine).

Vezano za primjenu Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku, u organizaciji Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo i Centra za istraživanje politike suprotstavljanja kriminalitetu (CPRC) i UNICEF-a, 28. i 29. novembra 2016. godine realiziran je koordinacioni sastanak institucija relevantnih za postupanje, brigu i zaštitu djece u sukobu sa zakonom. Cilj održavanja sastanka je bio da se putem razmjene dobrih praksi u primjeni alternativnih mjeru kao reakcije na ponašanja djece u sukobu sa zakonom, intenzivnijeg preventivnog rada sa osjetljivom i rizičnom grupom djece, poboljšanjem komunikacije, koordinacije i unapređenja rada svih subjekata u čijoj je nadležnosti postupanje, briga i zaštita djece osiguralo postupanje u najboljem interesu djece u sukobu sa zakonom u Kantonu Sarajevo i adekvatno odgovorilo na prijestupništvo djece u sukobu sa zakonom.

U cilju multidisciplinarnog pristupa primjene Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku, koordinacijskom sastanku prisustvovali su predstavnici Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo, Ministarstva pravde i uprave Kantona Sarajevo, Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo, zastupnik Skupštine Kantona Sarajevo, te predstavnici JU "Kantonalni centar za socijalni rad", KJU "Disciplinski centar za maloljetnike" JU Terapijska zajednica – Kampus Kantona Sarajevo, UNICEF-a i CPRC-a.

Diskusija o istaknutim izazovima koji stoje pred profesionalcima rezultirala je konkretnim zaključcima kao svojevrsnim preporukama koje bi trebalo uzeti u obzir prilikom primjene Zakona, ali i u svrhu prijedloga izmjena i dopuna postojećeg zakonskog okvira.

Neki od osnovnih zaključaka su sljedeći:

1. Član 49. Zakona o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku propisuje da se evidencija o izrečenim odgojnim mjerama vodi u organu starateljstva na osnovu propisa donesenih od strane Federalnog ministarstva rada i socijalne

politike, a što do sada nije implementirano, te je potrebno u što kraćem vremenskom periodu pristupiti formiranju navedene evidencije u skladu sa zakonskim propisima.

2. Uredbom o primjeni odgojnih preporuka prema maloljetnicima propisano je da nadležni organ starateljstva vrši izbor pravnih lica za primjenu odgojne preporuke uključivanje u rad bez naknade u skladu sa općim kriterijima nadležnog federalnog ministarstva rada i socijalne politike (član 29-36.). Da bi se odredba člana 26. stav 1. tačka d) Zakona realizovala potrebno je da Federalno ministarstvo rada i socijalne politike donese opće kriterije za izbor pravnih lica u kojima će se realizovati primjena odgojne preporuke, "uključivanje u rad, bez naknade, u humanitarne organizacije ili poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja" nakon čega će biti omogućena primjena iste.

3. Potrebno je usklađivanje odredbi Krivičnog zakona, Zakona o krivičnom postupku, Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, Zakona o prekršajima i drugih odredbi i propisa iz oblasti zaštite prava djece i maloljetnika sa Zakonom o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku (rok istekao do početka primjene Zakona, februar 2015 godine). U tu svrhu potrebno je uputiti Urgenciju Federalnom ministarstvu pravde za usklađivanje gore navedenih zakona sa Zakonom o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku, a u najboljem interesu djeteta.

4. Potrebno je inicirati formiranje jedinstvene baze podataka na nivou Federacije BiH o policijskom upozorenju, odgojnim preporukama, odgojnim mjerama i posebnim obavezama, te izrečenim kaznama maloljetničkog zatvora sa ličnim podacima maloljetnika prema kojima su iste izrečene. Nakon toga je potrebno urediti i ograničiti mogućnost pristupa podacima ovlaštenim osobama suda, tužilaštva, organa unutrašnjih poslova, kao i organa starateljstva, uz poštivanje principa zaštite privatnosti malodobne osobe, odnosno poštivanje principa profesionalne tajne.

5. Potrebno je inicirati formiranje jedinstvene baze sa podacima za „osjetljivu grupu djece“, rizična grupa djece“, kao i urediti i ograničiti mogućnost pristupa podacima ovlaštenim osobama suda, tužilaštva, organa unutrašnjih poslova, kao i organa starateljstva, uz poštivanje principa zaštite privatnosti malodobne osobe, odnosno poštivanje principa profesionalne tajne.

6. Potrebno je unapređenje i poboljšanje komunikacije i centralizacije svih službi i organizacija na nivou Kantona Sarajevo i općina, u oblasti socijalnog rada, obrazovanja, zdravstva, ministarstva unutrašnjih poslova, kantonalnih tužilaštava, sudstva, kao i svih ostalih relevantnih i nadležnih institucija, a što bi se u prvom redu moglo riješiti potpisivanjem protokola o saradnji.

7. Potrebno je vršiti kontinuiranu edukaciju roditelja i uposlenika svih nadležnih institucija i to: škola, organa starateljstva, suda, tužilaštva, organa unutrašnjih poslova, te medija u cilju senzibiliziranja javnosti i pravilnog informisanja u svrhu što boljeg rješavanja pitanja maloljetničkog prestupništva, kroz organizaciju seminara, okruglih stolova i konferencijskih sastanaka.

8. Potrebno je formiranje Dnevnog centra za djecu u riziku i djecu u sukobu sa zakonom pri KJU „Odgojni centar“ kroz koji će biti omogućena primjena alternativnih mjera

propisanih Zakonom o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku i to: „redovno pohađanje škole, redovni odlazak na posao“; „uključivanje u rad, bez naknade, u humanitarne organizacije ili poslove socijalnog, lokalnog ili ekološkog sadržaja“ i „uključivanje u pojedinačni ili grupni tretman odgojnih, obrazovnih, psiholoških i drugih savjetovališta“ u skladu sa članom 26. gore navedenog Zakona.

9. Zbog postojanja velikog broja Prijedloga za izmjenu i dopunu Zakona o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku potrebno je iste pismeno dostaviti Timu Vlade KS za implementaciju Akcionog plana za prevenciju maloljetničkog prestupništva i rad sa maloljetnicima u sukobu sa zakonom do 07.12.2016. godine radi usaglašavanja i slanja Vladi Kantona Sarajevo.

10. S obzirom na delikatnost maloljetničkog prestupništva, te neuskladenost zakonskih propisa na federalnom nivou koja ograničava efikasnu primjenu Zakona, potrebno je uključiti predstavnike medija koji će predočiti javnosti da organi koji se bave maloljetničkom problematikom kontinuirano i interdisciplinarno rade kako na preventivnom, tako i na represivnom planu.

Sastavni dio ove informacije je Plan aktivnosti Radne grupe na spriječavanju maloljetničkog prijestupništva i eliminacije uzroka koji do istog dovode.

PLAN

realizacije mjera prevencije maloljetničkog prijestupništva i eliminacije uzroka koji do toga dovode

Uvod

Na osnovu Rješenja broj: 13/01-02-05-2254-9-2/16 od 15.02.2016.godine, Radna Grupa koju je imenovala ministrica za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo, sačinila je Plan realizacije mjera prevencije maloljetničkog prijestupništva i eliminacije uzroka koji dovode do toga (u daljem tekstu: Plan).

Planom je precizirana ciljna skupina, generalni cilj i specifični ciljevi, aktivnosti koje je neophodno provesti radi ostvarivanja generalnog i specifičnih ciljeva, očekivani rezultati i što je vrlo važno indikatori mjerljivosti učinka provedenih aktivnosti. Plan sadrži i nosioce aktivnosti, sunosioce, rokove, budžet.

Nosioci aktivnosti su: Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Ministarstvo), JU „Kantonalni centar za socijalni rad“ (u daljem tekstu: Centar), KJU „Disciplinski centar za maloljetnike“ (u daljem tekstu: Disciplinski centar), KJU „Porodično savjetovalište“ (u daljem tekstu: Porodično savjetovalište), KJU „Dom za djecu bez roditeljskog staranja“ (u daljem tekstu: Dom), JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo (u daljem tekstu: Služba), JU Terapijska zajednica-Kampus Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Kampus).

Plan predstavlja kompilaciju predloženih aktivnosti ustanova socijalne zaštite na Kantonu Sarajevo koje će ustanove socijalne zaštite provoditi samostalno ili u međusobnom partnersvu.

Značajno je napomenuti da su u realizaciju Plana po prvi put uključene sve ustanove socijalne zaštite.

Takođe je značajno navesti da će se u realizaciju ovih aktivnosti nastojati uključiti ustanove iz oblasti zdravstva, obrazovanja, kulture, sporta, javna komunalna preduzeća čiji je osnivač Kanton Sarajevo, te po potrebi drugi subjekti.

Ciljna grupa

Ciljne grupe obuhvaćene ovim planom su:

- **djeca u riziku** evidentirana u JU „Kantonalni centar za socijalni rad“, i djeca koja će tokom realizacije Plana **biti evidentirana kao djeca u riziku** po prijavi škole, zdravstvenih institucija, građana, članova porodice, nevladinih i vladinih institucija kojima je kroz njihov rad dostupna informacija da je neko dijete u riziku, **kao neposredni/direktni korisnici**
- učenici osnovnih i srednjih škola, njihovi roditelji i nastavnici te šira društvena zajednica, **kao posredni/indirektni korisnici**

Generalni cilj

Realizacijom aktivnosti predviđenih Planom, obezbjediti **djeci u riziku** podršku koja će eliminirati faktore koji mogu dovesti do činjenja krivičnih dijela.

Specifični ciljevi

1. Osnaživanje roditelja i djece za suočavanje sa problemima i njihovo konstruktivno rješavanje
2. Razvijanje povjerenja između roditelja djece u riziku i djece, prema institucijama

3. Razvijanje roditeljskih kompetencija za suočavanje sa problemima djece

4. Podizanje svijesti javnosti o potrebi zajedničkog djelovanja svih segmenata društva u prevenciji maloljetničkog prijestupništva

5. Edukacija roditelja za prepoznavanje i preveniranje unutarnjoprodičnih faktora rizika, te traženje pomoći i podrške nadležnih institucija u otkrivanju uzroka i eliminaciji faktora rizika

Vremenski okvir u kojem će se realizirati aktivnosti iz Plana

Planom predviđene aktivnosti realizirat će se u toku 2016., 2017. i 2018. godine

MJERA 1 Poduzeti aktivnosti na praćenju do sredine 2018. godine, u cilju razvoja roditeljskih kompetencija, podizanja svijesti javnosti o potrebi zajedničkog djelovanja svih segmenata društva u prevenciji maloljetničkog prijestupništva, te edukacije roditelja radi zaštite prava i najboljeg interesa djeteta							
Aktivnosti	Nosioci i sunosioci aktivnosti	Podrška drugih subjekata	Rizici	Očekivani rezultat	Rok	Budžet	Indikator praćenja
Individualni rad/ tretman	Nosilac: Centar u partnerstvu sa Porodičnim savjetovalištem i uz podršku Disciplinskog centra, Kampus-a i Doma	Škola, NVO, CMZ, Javnih ustanova, lokalna zajednica	<ul style="list-style-type: none"> – nekooperativnost roditelja i djece; – nezadovoljene osnovne egzistencijalne potrebe; – percepcija Centra od strane korisnika kao represivnog organa; – percepcija centra od strane korisnika kao administrativne ustanove; – nedostatak motivacije za promjene; – nedovoljni kapaciteti Centra za socijalni rad. 	<ul style="list-style-type: none"> – podizanje svijesti o potrebi za podrškom nadležnih organa; – osnaživanje djece/roditelja za suočavanje sa problemima; – razvijanje odgovornosti za brigu o djeci; – edukacija djece/roditelja; – jačanje kapaciteta za suočavanje sa realnošću; – veća informiranost djece i roditelja o pošastima (ovisnosti od alkohola, droga interneta....); – veće razumijevanje roditelja za probleme djece; – senzibilizacija odnosa između roditelja i djece 	kontinuirano	donacije	<ul style="list-style-type: none"> – broj djece uključene u individualni rad i tretman i broj roditelja; – broj djece osnažene za suočavanje sa problemima; – broj roditelja kod kojih je došlo do promjene u vršenju odgovornog roditeljstva; – broj roditelja i djece kod koje je došlo do promjene poimanja uloge Centra i prihvatanja savjetodavnih i savjetovališnih usluga; – broj djece koja su popravila uspjeh u školi; – broj djece koja su popravila vladanje u školi; – broj djece sa

				<ul style="list-style-type: none"> – Centra i roditelja; – detraumatizacija roditelja i djece; – podizanje svijesti javnosti o potrebama djece u riziku. 			<ul style="list-style-type: none"> reduciranim konfliktnim situacijama u porodici; – broj djece sa reduciranim agresivnim ponašanjem. 	
Rad sa porodicom, koristeći metod porodične konferencije	Nosilac: Centar	NVO, CMZ, Škole, Udruženja građana, lokalne zajednice, Javna preduzeća,		<ul style="list-style-type: none"> – nekooperativnost članova porodice; – nezadovoljene osnovnih egzistencijalnih potreba porodice; – percepcija Centra od strane korisnika kao represivnog organa; – percepcija Centra od strane korisnika kao administrativne ustanove; – nedostatak motivacije za promjene; – nepovjerenje u institucije. 	<ul style="list-style-type: none"> – podizanje svijesti o potrebi za podrškom nadležnih organa; – osnaživanje djece/roditelja za suočavanje sa problemima; – razvijanje odgovornosti za brigu o djeci; – edukacija djece/roditelja; – jačanje kapaciteta za suočavanje sa realnošću; – veća informiranost djece i roditelja o poštima (ovisnosti od alkohola, droga, interneta....); – veće razumijevanje roditelja za probleme djece; – senzibilizacija odnosa između Centra i roditelja; – detraumatizacija roditelja i djece; – podizanje svijesti javnosti o potrebama djece u riziku. 	kontinuirano	donacije	<ul style="list-style-type: none"> – broj djece, roditelja i drugih važnih osoba u životu djece i roditelja uključenih u porodične konferencije; – broj djece i roditelja osnaženih za suočavanje sa problemima; – broj roditelja kod kojih je došlo do promjene u vršenju odgovornog roditeljstva; – broj roditelja i djece kod koje je došlo do promjene poimanja uloge Centra i prihvatanja savjetodavnih i savjetovališnih usluga; – broj djece koja su popravila uspjeh u školi; – broj djece koja su popravila vladanje; – broj djece sa reduciranim konfliktnim situacijama u porodici.

Grupni rad sa djecom u riziku	Nosilac: Centar u partnerstvu sa Porodičnim savjetovalištem i Disciplinskim centrom	NVO, CMZ, Škole, Udruženja građana, lokalne zajednice, Javna preduzeća, Javne ustanove	<ul style="list-style-type: none"> – stepen traumatizacije djece; – životno iskustvo djece; – teška materijalna situacija u kojoj žive djeca i njihove porodice; – dosadašnja iskustva u kontaktu sa Centrom. 	<ul style="list-style-type: none"> – podizanje svijesti o potrebi za podrškom nadležnih organa; – osnaživanje djece za suočavanje sa problemima; – edukacija djece; – jačanje kapaciteta za suočavanje sa realnošću; – veća informiranost djece; – senzibilizacija odnosa između Centra i djece; – detraumatizacija djece; – podizanje svijesti javnosti o potrebama djece u riziku. 	kontinuirano	donacije	<ul style="list-style-type: none"> – broj djece uključene u individualni rad i tretman; – broj djece osnažene za suočavanje sa problemima; – broj djece kod koje je došlo do promjene poimanja uloge Centra i prihvatanja savjetodavnih i savjetovališnih usluga; – broj djece koja su popravila uspjeh u školi; – broj djece koja su popravila vladanje; – broj djece sa reduciranim konfliktnim situacijama i agresivnim ponašanjem u školi, porodicu i okruženju.
Grupni rad sa roditeljima djece u riziku	Nosilac: Centar u saradnji sa Porodičnim savjetovalištem i Disciplinskim centrom	NVO, CMZ, Škole, Udruženja građana, lokalne zajednice, Javna preduzeća, Javne ustanove	<ul style="list-style-type: none"> stepen traumatizacije roditelja, -životno iskustvo roditelja, -teška materijalna situacija u kojoj porodica živi, -dosadašnja iskustva u kontaktu sa Centrom, 	<ul style="list-style-type: none"> – podizanje svijesti o potrebi za podrškom nadležnih organa; – osnaživanje roditelja za suočavanje sa problemima; – razvijanje odgovornosti za brigu o djeci; – edukacija roditelja; – jačanje kapaciteta za suočavanje sa realnošću; – veća informiranost roditelja o poštima (ovisnosti od 	kontinuirano	donacije	<ul style="list-style-type: none"> – broj roditelja uključenih u individualni rad i tretman; – broj roditelja osnaženih za suočavanje sa problemima; – broj roditelja kod kojih je došlo do promjene u vršenju odgovornog roditeljstva; – broj roditelja kod koje je došlo do promjene poimanja uloge Centra

				<p>alkohola, droga, interneta....);</p> <ul style="list-style-type: none"> – veće razumijevanje roditelja za probleme djece; – senzibilizacija odnosa između Centra i roditelja; – detraumatizacija roditelja; – podizanje svijesti javnosti o potrebama porodica djece djece u riziku. 			i prihvatanja savjetodavnih i savjetovališnih usluga koje pruža Centar;
--	--	--	--	---	--	--	---

MJERA 2.

Pružiti podršku roditeljima u ostvarenju aktivnosti

Aktivnosti	Nosioci i sunosici aktivnosti	Podrška drugih subjekata	Rizici	Očekivani rezultat	Rok	Budžet	Indikator praćenja
Edukativne radionice za roditelje i djecu	Nosilac: Porodično savjetovalište u partnerstvu sa Centrom, Disciplinskim centrom i Kampusom	MUP, Zavod za alkoholizam i druge ovisnosti, NVO, Udrženja, lokalna zajednica	<ul style="list-style-type: none"> – nekooperativnost nekih škola; – nedostatak motivacije kod roditelja i djece; – nedovoljno razumijevanje značaja preventivnih aktivnosti za ciljnu grupu. 	<ul style="list-style-type: none"> – sposobljavanje djece i roditelja za prepoznavanje unutarpodoličnih faktora rizika; – pravovremeno sprječavanje nepoželjnih oblika ponašanja. 	2016-2017	/	<ul style="list-style-type: none"> – broj učesnika; – nivo usvojenih znanja; – promjena interakcije između djece u školi i porodicu;
TRIBINE – „Interaktivna predavanja za roditelje osnovnih škola“	Nosilac: Porodično savjetovalište, osnovne škole u KS	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade KS, lokalna zajednica	<ul style="list-style-type: none"> – nekooperativnost pojedinih škola; – nedostatak motivacije od strane roditelja; – nepovjerenje u javne institucije; – nedovoljno razumijevanje preventivnog značaja za ciljnu 	<ul style="list-style-type: none"> – edukacija i sposobljavanje roditelja za prepoznavanje i preveniranje unutarpodoličnih faktora rizika; – blagovremeno sprječavanje nepoželjnih oblika ponašanja koja vode 	2016-2017	/	<ul style="list-style-type: none"> – (upitnik za učesnike i stručnog saradnika škole u kojoj se realizuje tribina); – stepen usvojenih znanja; – broj učesnika; – stepen interakcije i uključenosti učesnika.

			grupu.	MP.			
TRIBINE – „Interaktivna predavanja za profesionalce i roditelje srednjih škola“	Nosilac: Porodično savjetovalište, srednje škole u KS	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade KS, lokalna zajednica	– nekoperativnost pojedinih škola; – nedostatak motivacije od strane roditelja; – nepovjerenje u javne institucije; – nedovoljno razumijevanje preventivnog značaja za ciljnu grupu.	– saradnja u mreži-podrška profesionalcima; – edukacija i osposobljavanje roditelja i profesionalaca za blagovremeno sprječavanje nepoželjnih oblika ponašanja koja vode MP.	2016-2017	/	– (upitnik za učesnike i stručnog saradnika škole u kojoj se realizuje tribina); – stepen usvojenih znanja; – broj učesnika; – stepen interakcije i uključenosti učesnika.
Radionice - CIVILNA HRABROST	Nosilac: Porodično savjetovalište i srednje škole u KS	Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade KS,	– nedostatak motivacije; – uključenost učesnika; – nerazumijevanje preventivnog značaja; – organizaciono-tehnička podrška.	– suzbijanje maloljetničkog nasilja i jačanje civilne hrabrosti.	2016-2017	/	– (inicijalni i finalni upitnik za učesnike); – primjeri razrješavanja konfliktnih situacija od strane učesnika.
FORUM TEATAR - Interaktivne predstave u osnovnim školama	Nosilac: Porodično savjetovalište, Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade KS, Ministarstvo kulture i sporta	Osnovne i srednje škole KS, profesionalci iz mreže ustanova koje rade na sprječavanju maloljetničke delinkvencije SARTR i POZORIŠTE MLADIH	– nekoperativnost; – nedostatak motivacije; – nerazumijevanje preventivnog značaja; – nedovoljna pripremljenost; – organizaciono-tehnička podrška.	– ponuditi praktična rješenja na sprječavanju nasilja u svakodnevnim životnim situacijama.	2016-2017	donacije	– broj predstava; – broj uključenih; – povratne informacije od učesnika; – usvojena znanja i vještine.
KAMPANJE - prevencija maloljetničke delinkvencije	Nosilac: Porodično savjetovalište u saradnji sa Centrom, Disciplinskim centrom, Domom, Kampusom, Službom i Ministarstvom	Škole, Udruženja građana, lokalne zajednice, Javna preduzeća, Javne ustanove, Vlada KS Ministarstva KS	– nedovoljno razumijevanje preventivnog značaja; – trajanje kampanje; – efekti u prevenciji.	– rano ukazivanje; – edukacija senzibiliziranje i animiranje građana za prevenciju maloljetničke delinkvencije putem	2016-2018	donacije i sredstva iz Budžeta Kantona Sarajevo	– broj i kvaliteta realizovanih promotivnih aktivnosti; – povratne informacije od učesnika i korisnika.

		Zastupnici u skupštini Kantona, Predstavnici Općina, Javne ličnosti		multimedijalnih alata (tv spot, radio đingl, kratke priče, kratki dokumentarci); – izrada i distribucija promo materijala.			
OBILJEŽAVANJE DANA RUŽIČASTIH MAJICA – dan borbe protiv vršnjačkog nasilja	Nosilac: Porodično savjetovalište, u saradnji sa Centrom, Disciplinskim centrom, Domom, Kampusom, Službom i Ministarstvom	Ustanove iz mreže socijalne zaštite i obrazovanja Premijer KS Vlada KS Ministarstva KS Zastupnici u skupštini KS Predstavnici Općina, Javne ličnosti	– nedovoljno razumijevanje preventivnog značaja; – trajanje kampanje; – mesta realizacije;	– podizanje svijesti kod građana obilježavanjem značajnijih datuma na principu cijelodnevnog događaja u koji je uključeno više aktera na različitim lokacijama i mjestima;	2017-2018 22.02.2017. (zadnja srijeda u februaru)	donacije	broj uključenih osoba, broj javnih ličnosti koje su se uključile u kampanju, broj medijskih izvještaja, broj i kvalitet popratnih sadržaja
Inicirati putem Ministarstva prema Vladi Kantona Sarajevo donošenje Odluke o angažmanu što većeg broja profesionalaca koji će pružati asistenciju (asistenti) roditeljima djece u riziku u izvršavanju roditeljskih prava i dužnosti	Nosilac: Centar u partnerstvu sa Službom	/	– nedovoljan broj asistenata; – nekompetentnost asistenata; – nedovoljna pripremljenost za snalaženje u kriznim situacijama.	– kvalitetnija organizacija slobodnog vremena; – prepoznavanje dječijih talenata i interesa; – odgovorniji odnos prema školi i drugim obavezama; – lakše savladavanje školskog gradiva; – razvijanje povjerenja u mogućnost institucija.	kontinuirano	donacije	– broj djece koja su promijenila odnos prema radnim obavezama; – broj djece koja su popravila ocjene u školi; – broj djece sa reduciranim konfliktnim, agresivnim ponašanjem u školi i porodicu; – broj djece uključene u sportske, kulturne i druge aktivnosti; – broj djece sa promijenjenim radnim navikama; – broj djece zaineresirane za

							djelovanje kroz organizacije mladih ili vanškolske aktivnosti u školi.
Direktna asistencija u porodici	Nosilac: Centar	/	<ul style="list-style-type: none"> – nedovoljan broj asistenata; – nekompetentnost asistenata; – nedovoljna pripremljenost za snalaženje u kriznim situacijama; 	<ul style="list-style-type: none"> – poboljšanje interpersonalnih odnosa u porodici; – osnaživanje djece i roditelja; – veća razumijevanje roditelja za probleme djece i potrebe djece; – jačanje odgovornosti, veća informiranost roditelja i djece; – senzibilizacija odnosa između Centra i roditelja. 	kontinuirano	Budžeta Kantona	<ul style="list-style-type: none"> – broj porodica uključenih u ovu aktivnost; – broj intervencija u porodici; – promjene u interpersonalnim odnosima u porodici; – senzibilizacija odnosa između roditelja i Centra.
Priprema i izrada edukativno-promotivnih materijala	Nosilac: Kampus u saradnji sa Disciplinskim centrom i Porodičnim savjetovalištem	Predstavnici škola	<ul style="list-style-type: none"> – saradnja sa školama; – nedostatak motivacije ciljnih grupa. 	<ul style="list-style-type: none"> – pripremljen i izrađen edukativno – promotivni materijal za mlade, stručno školsko osoblje, i roditelje. 	2016. – 2018. (za svaku ciljnu grupu jedan materijal godišnje)	Donacije, Budžet Kantona Sarajevo	<ul style="list-style-type: none"> – uključenost ciljnih grupa; – distribucija materijala; – povratne informacije krajnjih korisnika.
Stručni seminari za prosvjetne radnike i školsko stručno osoblje	Nosilac: Kampus u saradnji sa Disciplinskim centrom i Porodičnim savjetovalištem	Stručno osoblje škola: školski pedagozi, psiholozi, socijalni radnici, nastavnici, voditelji sekcija za prevenciju	<ul style="list-style-type: none"> – saradnja sa školama; – nedostatak motivacije ciljnih grupa. 	<ul style="list-style-type: none"> – organizovani i realizovani dvodnevni seminari za predstavnike škola na temu prevencije ovisnosti. 	2016. – 2018.	Donacije	<ul style="list-style-type: none"> – broj prosvjetnih radnika uključenih u aktivnosti; – broj seminara; – povratne informacije zaprimljene putem evaluacionih listova.

MJERA 3. obezbjedjenje kadrovskih kapaciteta u javnim ustanovama i poduzećima sa realizacijom							
Aktivnosti	Nosioci i sunosioci aktivnosti	Podrška drugih subjekata	Rizici	Očekivani rezultat	Rok	Budžet	Indikator praćenja
Inicirati putem Ministarstva prema Vladi Kantona Sarajevo da kroz programe zapošljavanja obezbjedi angažman što većeg broja profesionalaca Centru i Disciplinskom centru	Nositelj: Služba u saradnji sa Centrom i Disciplinskim centrom	/	<ul style="list-style-type: none"> – nedovoljan broj zaposlenih u ovim ustanovama za podršku angažovanim kroz programe zapošljavanja; – nedovoljno znanja sa kojima raspolažu angažovani profesionalci; – odsustvo monitoringa nad realizacijom sačinjenih planovima zaštite djece u riziku; – odsustvo supervizije za angažovane profesionalce. 	<ul style="list-style-type: none"> – svako novoprijavljeno dijete u riziku prati plan zaštite; – planovi zaštite djece usaglašeni sa predstavnicima institucija od kojih ovisi realizacija istih (škola, porodica, okruženje djeteta, institucije koje su uključene u realizaciju aktivnosti iz plana). 	kontinuirano	Sredstva Službe predviđena za mjeru zapošljavanja	<ul style="list-style-type: none"> – broj djece u riziku kod kojih je evidentiran neprihvatljiv oblik ponašanja (skitnja, prosjačenje, ovisnosti, nasilje); – broj djece u riziku koja su počinila krivično djelo; – broj djece u riziku koja su prekinula redovno školovanje.
Zapošljavanje mladih koji su izašli iz društvene brige (korisnici Doma, Kampus, Disciplinskog centra) kroz Programe mjeru zapošljavanja koje realizira Služba	Nositelj: Služba u saradnji sa Ministarstvom	Javna preduzeća, Javne ustanove, Privredni sektor,	<ul style="list-style-type: none"> – nedovoljna zainteresiranost za prijem mladih koji su bili u društvenoj brizi (na smještaju u ustanovama socijalne zaštite); – nedostatak profesionalnih kompetencija mladih; – nedostatak radnih navika. 	<ul style="list-style-type: none"> – sticanje radnog iskustva; – konkurentnost na tržištu rada; – osposobljavanje za rad; – osamostaljenje; – osnaživanje porodica mladih. 	kontinuirano	Sredstva Službe predviđena za mjeru zapošljavanja	<ul style="list-style-type: none"> – broj mladih angažovanih kroz mjeru Službe; – broj zainteresiranih poslodavaca za angažman mladih koji su izašli iz društvene brige; – broj mladih osposobljenih za izlazak na tržište rada.

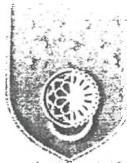
MJERA 4: Obezbjedenje pretpostavki za primjenu odgojnih preporuka							
Aktivnosti	Nosioci i sunosioci aktivnosti	Podrška drugih subjekata	Rizici	Očekivani rezultat	Rok	Budžet	Indikator praćenja
Inicirati putem Ministarstva prema Vladi Kantona Sarajevo donošenje Odluke kojom će se identificirati javna preduzeća, javne ustanove i druge institucije u kojima će se izvršavati odgojne preporuke, a u skladu sa Uredbom o odgojnim preporukama i	Nosilac: Radna grupa putem ministarstva	/	<ul style="list-style-type: none"> – nedovoljno razumijevanje preventivnog značaja odgojnih preporuka; – problem kadrova koji mogu pratiti izvršenje vaspitnih preporuka; – stereotipi i predrasude vezane za djecu počinioce krivičnih djela. 	<ul style="list-style-type: none"> – Zaključak Vlade Kantona kojim će se obvezati javna preduzeća, javne ustanove i druge institucije u kojima se mogu izvršavati odgojne preporuke. 	odmah	/	<ul style="list-style-type: none"> – broj javnih preduzeća, javnih ustanova i drugih institucija koje su obavezne učestvovati u izvršavanju odgojnih preporuka.
MJERA 5: planiranje i obezbjedenje finansijskih sredstava za sticanje certifikata medijatora radi izvršenja odgojnih preporuka							
Aktivnosti	Nosioci i sunosioci aktivnosti	Podrška drugih subjekata	Rizici	Očekivani rezultat	Rok	Budžet	Indikator praćenja
Priprema informacije za Vladu Kantona Sarajevo o potrebi planiranja i obezbjedenja sredstava za sticanje certifikata medijatora radi izvršenja odgojnih preporuka	Nosilac: Ministerstvo u saradnji a Centrom, Porodičnim savjetovima, Disciplinskim centrom i Kampusom	Udruženje medijatora BiH	<ul style="list-style-type: none"> – zainteresiranost profesionalaca za obuku i certificiranje; – nerazumijevanje značaja medijacije u sekundarnoj prevenciji (efektivnost na počinioce i žrtve, ekonomski efekti, suočavanje maloljetnika sa posljedicama krivičnog djela po žrtvu). 	<ul style="list-style-type: none"> – usvojen Zaključak Vlade Kantona o obezbjeđenju sredstava za troškove obuke i polaganje ispita za medijatora. 	odmah	Budžet Kantona	<ul style="list-style-type: none"> – broj certificiranih profesionalaca u Centru, Porodičnom savjetovalištu, Disciplinskom centru i Kampusu.
Pripremiti prijedlog Zaključka za Vladu	Nosilac: Ministerstvo i Centar	Osnovne i srednje škole,	– motivacija za uključivanje u	– predložen Zaključak Vladi Kantona.	odmah	Budžet Kantona	– usvojen zaključak.

Kantona Sarajevo o odobravanju sredstava za vanredno školovanje djece maloljetnih počinilaca krivičnih djela koji su izgubili pravo na školovanje, a na temelju informacije o stanju, problemima i potrebi za obezbjedenje sredstava za vanredno polaganje razreda djeci počiniocima krivičnih djela koja su izgubila pravo na školovanje	za socijalni rad	Ministarstvo obrazovanja Kantona Sarajevo	obrazovni sistem, nedostatak roditeljske podrške za uključivanje u proces obrazovanja; – sistem vrednovanja obrazovanja (diplome).				
---	------------------	---	--	--	--	--	--

MJERA 6.

izvršenje izrečene sankcije upućivanjem u ustanove za liječenje i osposobljavanje

Aktivnosti	Nosioci i sunosioci aktivnosti	Podrška drugih subjekata	Rizici	Očekivani rezultat	Rok	Budžet	Indikator praćenja
Pripremiti izmjene i dopune Zakona o socijalnoj zaštiti, i zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom u dijelu koji se odnosi na djelatnost Kampus-a	Nosilac: Ministarstvo na prijedlog Radne grupe za realizaciju mjera	Vlada Kantona Sarajevo, Skupština Kantona Sarajevo	– nerazumijevanje značaja postojanja posebne ustanove ili organizacione jedinice u okviru Kampus-a isključuje mogućnost izvršenja sankcije upućivanja u ustanovu za liječenje i osposobljavanje a time i mogućnost postupanja po Zakonu.	– predložene izmjene i dopune Zakona.	u toku 2016.godine	/	– usvojene izmjene i dopune Zakona.

28.01.2016.
od vladine skupštine
predstavničke komisije
Zaključak

Broj: 02-05-2254-9.2/16
Sarajevo, 28.01.2016. godine

Na osnovu člana 26. i 28. stav 4. Zakona o Vladi Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 36/14 – Novi prečišćeni tekst i broj: 37/14 – Ispravka) i člana 89. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju (“Službene novine Kantona Sarajevo, br.: 10/04, 21/06, 31/11 i 15/13), Vlada Kantona Sarajevo, na 29. sjednici sjednici održanoj 28.01.2016. godine, donijela je sljedeći

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Informacija o realizaciji Zaključka Vlade Kantona Sarajevo broj: 02-05-211-5/16 od 07.01.2016. godine sa prijedlogom mjera. koja je sastavni dio ovog Zaključka.
2. Za praćenje i provođenje mjera utvrđenih u Informaciji iz tačke 1. ovog Zaključka, formira se Radna grupa koju čine predstavnici: Ministarstva za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice, Ministarstva za obrazovanje nauku i mlade, Ministarstva zdravstva, Ministarstva kulture i sporta, Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva pravde i uprave Kantona Sarajevo.
Obavezuju se navedena ministarstva da imena svojih predstavnika za Radnu grupu dostave Ministarstvu za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo.
3. Zadužuje se Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo da formira Radnu grupu za realizaciju mjera koje se odnose na aktivnosti iz nadležnosti Ministarstva i javnih ustanova.
4. Zadužuje se Ministarstvo za rad, socijalnu politiku, raseljena lica i izbjeglice Kantona Sarajevo da o realizaciji mjera sadržanih u Informaciji iz tačke 1. ovog Zaključka redovno informiše Vladu Kantona Sarajevo.
5. Informacija iz tačke 1. ovog Zaključka dostavlja se Skupštini Kantona Sarajevo, informativno.

Elmedin Konaković

web: <http://vlada.ks.gov.ba>
e-mail: vlada@vlada.ks.gov.ba
Tel: + 387 (0) 33 562-068, 562-070
Fax: + 387 (0) 33 562-211
Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1

